
"Şüphesiz ki, Allah her yüzyılın başında bu ümmete dinî işlerini yenileyecek bir müceddid gönderecektir" (Hadis-i Şerif)

Peygamber Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadır:

"Şüphesiz ki, Allah her yüzyılın başında bu ümmete dinî işlerini yenileyecek bir müceddid gönderecektir" (Ebu Davud, Melahim, 1).

Müceddid, yenileyen, yeni bir şekil veren, yeniden güçlendiren demektir.

Cenab-ı Allah, insanlara doğru yolu göstermek için ihtiyaç nisbetinde onlara zaman zaman peygamberler göndermiştir. Bu peygamberlerin sonuncusu Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s)'dir. Ondan sonra artık peygamber gönderilmeyecektir. "Muhammed adamlarınızdan hiçbirinin babası değildir. O, ancak Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur" (el-Ahzâb, 33/40).

Diğer ümmetlerde olduğu gibi Peygamberimizin ümmeti arasında da zamanla bid'at ve hurafeler baş gösterebilir ve bunun neticesinde müslümanlar dinden ve peygamberimizin sünnetinden uzaklaşmakla karşı karşıya gelebilirler. Ayrıca her gün değişen hayat şartları ve ilerleyen teknikle birlikte birtakım yeni meseleler ortaya çıkar ve bunlara dinî açıdan bir hüküm verme ihtiyacı doğar.

Toplum içinde çıkan bid'atlere karşı koyacak, dine yapılan saldırılar karşısında dini savunacak, yeni meselelere bir çözüm bulabilecek ve müslümanlara yeniden dinlerini öğretip onları yönlendirecek şahsiyetlere de bu ölçüde ihtiyaç hissedilir ki, peygamberlik müessesesi sona erdiğinden ve bundan sonra artık peygamber gelmeyeceğinden bu görev Peygamberimizin ümmetinden çıkan âlimlere düşmektedir. Bu âlimlere dinî literatürde "müceddid" denilmektedir.

Mücedditler sünnete bağlılığı teşvik ve bid'attan kaçınmaya davet ederler.

Şu vasıfları üzerlerinde taşırlar:

1- Kendilerine yalnızca Kur'an'ı rehber edinirler.

2- Her biri, fende mütehasıs geniş bir fikre, ince bir nazara ve tam bir ihlâsa sahiptirler. Derin bir içtihat ve kuvve-i kudsiye sahibidirler. Hakikatleri saf ortaya koymak için kendi hususi meslek ve meşreplerinin tesirinde kalmamış ve hevesini karıştırmazlar.

3- Cenab-ı Hakkın rızasından başka hiçbir maddi manevi menfaati gaye edinmezler ve bu halet de hayatında herkes tarafından müşahede edilir.

4- Kur'an-ı Kerim'in bulunduğu asra bakan veçhesini keşfedip, avamdan havasa kadar her tabakanın anlayacağı, istifade edeceği bir üslupla beyan ederler.

5- Kur'an ve iman hakikatlerini cerh edilmez delillerle ispat ederek ders verirler.

6- Aklı, kalbi, vicdanı ve ruhu tenvir, tatmin ve musahhar ederler ve şeytanı dahi ilzam edecek derecede kuvvetli, gayet belîğ, nafiz ve müessir dersler ile meselelerini anlatırlar.

7- Hakikatlerin derkine mani olan benlik, gurur, ucub ve enaniyet gibi kötü hasletlerden kurtarıp tevazu, mahviyet gibi yüksek ve güzel ahlaklara sahip kılarlar.

8- Resul-ü Ekrem'in (sav) sünnetine ittiba ederler, ehl-i sünnet ve'l-cemaat mezhebi üzere ilmi ile amildirler, azami züht ve takva, azami ihlâs ve dine hizmetinde sebat, azami sıdk, sadakat ve fedakârlığa, azami iktisad ve kanaate sahip ve malik olmak da onların vasıflarındandır.

9- Kur'anî ve şer-î meseleleri beyan ederken, şu veya bu tazyik altında kalmayan, işkence ve idamı nazara almayan, herhangi bir tesir altında kalarak fetva vermeyen, dünyaya meydan okuyacak bir iman kuvveti ile hakikatleri pervasızca söyleyen, İslami şecaat ve cesarete maliktirler.(14)

Peygamberimiz (sav) her yüzyılda bir Müceddit geleceğini bize

bildirdiği gibi kıyamete kadar gelecek mücedditlerin sayısını da haber vermiştir. Nitekim bir hadis-i şerifte "On iki halife gelecek ve sonra İsa ruhullah nüzul ederek deccalı öldürecektir"(15) buyurmuşlardır. Yine "Bu din on iki halife elinde olduğu sürece aziz ve güçlü kalacaktır. Bu imamların on ikisi de Kureyştendir"(16) buyurmuşlardır ki bu hadis mütavattirdir. İbn-i Kesir "Bu imamların Şianın iddiası gibi "Ehl-i Beyt"in 12 imamı olmadığı açıktır" diyerek her asırda gelecek olan mücedditlere işaret ettiğini söyler.

Tüm bu özelliklere dayanarak İslam âlimleri her asrın müceddidini tespiti çalışmışlardır, bu isimlerin bazılarında ittifak edilmiş, bazılarında ise ihtilaf edilmiştir. Biz her hicri yüz yılda müceddid kabul edilenlerden birer ismi şöyle sıralayabiliriz:

- 1- Ömer bn. Abdülaziz(17) (H. /17-102 / M. 638-720)
- 2- İmam-ı Şafii(18) (H. 150-204 / M. 767-819)
- 3- Ebu'l-Hasan Ali El- Eş'ari (H.260-324 / M.873-936)
- 4- Ebu Bekir Bakıllani (v. 403/1013)
- 5- İmam-ı Gazali (H. 450-505/M. 1058-1111)
- 6- Fahreddin-i Razi (H. 544-606 / M.1149-1209)
- 7- Mevlana Celalettin-i Rumî (H. 604-672/ M.1207-1273)
- 8- Zeynüddin-i Irakî (v.H. 805/ M. 1402)
- 9- İmam-ı Sahavi(19) (v. H. 902)
- 10- Celaleddin-i Suyutî (H.849-911/ M.1445-1505)
- 11- İmam-ı Rabbani Müceddid-i Elf-i Sani(20) (H. 971- 1033 / M. 1563-1624)
- 12- Şah Velîyullah Dehlevî (H.1114-1176 / M. 1702-1762)
- 13- Mevlana Halid-i Bağdadi(21) (H.1193-1242 / M. 1779-1826)

14- Bediüzzaman Said Nursi. (H.1293 - 1380 / M. 1876-1960)

Dipnotlar:

(15) İbn-i Hacer el- Askalanî, Fethu'l-Bârî, 13:213

(16) Buhari, Ahkam, 51; Müslim, 3:1452; İbn-i Hibban, Sahih, 15:43;

Hâkim, Müstedrek, 3:715